DEMOS HELSINKI

Demos Helsinki

Kaisa Schmidt-Thomé
Vanhempi asiantuntija
Demos Helsinki
kaisa.schmidt-thome@demoshelsinki.fi
1.10.2019

DEMOS HELSINKI

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TULEVAISUUSVALIOKUNNALLE

Asia: O 5/2019 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2019 - 2023

Aihe: Asiantuntijana kuuleminen "Kestävyyden johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla" -hankkeen pohjalta. Valiokunta on erityisesti kiinnostunut kuulemaan Suomen tulevaisuuden kannalta keskeisistä tai kiinnostavista ilmiöistä, joihin valiokunnan olisi tämän vaalikauden työssään aiheellista perehtyä.

Demos Helsinki kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Olemme Demos Helsingissä työskennelleet kestävän kehityksen teemojen parissa jo yli 10 vuoden ajan. Johdamme parhaillaan VN-TEAS-hanketta “KESTO: Kestävyyden johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla".

Olemme olleet mukana myös Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston hankkeissa URMI ja BEMINE), joiden keskeisiin aihepiireihin kestävä kaupunkikehitys kuuluu.

Tähän työhön perustuen **lausumme kahdesta teemasta**: 1) YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) avaama mahdollisuus viedä kestävän kehityksen johtaminen uudelle tasolle Suomessa sekä 2) Kestävyysmuutoksen vaatimat paikallistason toimenpiteet, joissa kansallisen tason poliitiikkatyöllä on keskeistä merkitystä.

Kestävän kehityksen johtaminen uudelle tasolle

YK:n Agenda2030-toimenpideohjelma sisältää 17 tavoitetta (Sustainable Development Goals, SDG), jotka sitovat kaikkia jäsenvaltioita. Monien tavoitteiden toteuttamisessa valtiotason keinovalikoima loppuu kuitenkin kesken: ilman paikallistason aktiivista toimijuutta kestävyysmuutoksen edistämisessä globaalien tavoitteiden saavuttamisessa ei päästä edes puolitiehen. Jos Suomi haluaa toimia edelläkävijänä hiilineutraaliuden ja resurssiviisauden edistämisessä sekä kulutuksen globaalien kokonaisvaikutusten ja eriarvoistumisen vähentämisessä, Agenda 2030-tavoitteet on huomioitava niin valtionhallinnossa kuin paikallisissa strategioissa, toiminnassa ja mittareissa.

KESTO-hankkeessa on tutkittu kestävän kehityksen työn paikkaa ja painoarvoa Suomen kuntakentällä. Tutkimus on toteutettu toimintatutkimuksena, johon on osallistunut 12 erikokoista kuntaa eri puolilta Suomea. Hankkeen keskeinen kysymys on ollut selvittää, tuoko SDG-viitekehys paikallistason kestävän kehityksen työhön merkittävää lisäarvoa. Tarkemmat tutkimuskysymykset liittyvät strategisen ja integroivan otteen kehittämiseen sekä yhteiskehittelyn menetelmiin.

Alustavien tulosten perusteella voidaan lausua seuraavaa:

1) YK:ssa luodun kestävän kehityksen tavoitteistosta ollaan useissa Suomen kunnissa erittäin kiinnostuneita. Ilmassa on uteliaisuutta ja uudenlaista intoa, kun globaali huoli maapallon tulevaisuudesta kanavoituu systemaattiseksi toiminnaksi. Monissa kunnissa on hyvä pohja ponnistaa kestävän kehityksen työ uudelle tasolle. Ilmassa on myös helpottuneisuuden tuntua: vihdoinkin juna taas tuntuu etenevän. **Tätä tunnetta ja liikettä täytyy nyt ylläpitää ja vauhdittaa.**

Yksi tätä tukeva toimenpidekokonaisuus on edistysaskelten seuranta ja mittaaminen. Kestävyysmuutos pitää pystyä todentamaan myös tulosten eikä vain tavoitteiden tasolla. KESTO-hankkeessa mitattavuutta on edistetty mayorsindicators-palvelua hyödyntämällä ja edelleen kehittämällä. Tätä työtä tulee jatkaa myös hankkeemme päätyttyä.

2) Suomesta ei löydy kahta kuntaa, joissa kestävän kehityksen työtä tehtäisiin samalla tavalla ja samoista lähtökohdista. Ei myöskään ole tarpeellista tavoitella yhtä mallia, joka toimisi kaikkialla. Hankkeemme pyrkiikin tukemaaan poikkihallinnollista työtä **järjestämällä yhteistoiminnalle aikaa ja tilaa keskustella omalle paikkakunnalle sopivista malleista.** Joillakin kunnilla on vielä paljon tehtävää sektorirajat ylittävän luottamuksen rakentamisessa ja yhteistyökäytäntöjen järjestämisessä.

Kansallisen tason politiikkatyön keskeinen merkitys

Paikallistason työn onnistumisen yksi edellytys on, että kansalliset tukitoimet kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Nostamme esiin kaksi suuntaa, joiden edistäminen ja resursoiminen vauhdittaisi paikallistason kestävyysmuutosta.

1) Yhteiskunnallinen keskustelu joka energisoi yksilöitä kehityksen tekoihin ja yhteisöjä kumppanuuksiin

Tulevaisuusvaliokunta on luonteva taho avaamaan keskustelua reilusta kestävyysmuutoksesta, joka vahvistaa mielekkään elämän edellytyksiä koko Suomessa. Voidaan puhua myös reilusta murroksesta kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa, mikä näkyy paikallistasolla esimerkiksi satsauksina ihmisten uudelleenkouluttautumiseen ja yritysten uusiutumiseen kestävien innovaatioiden kautta. Valiokunta voi kannustaa myös laajojen kumppanuuksien muodostamiseen esimerkiksi kuntien, yritysten ja oppilaitosten kesken sekä edistää yhteistyöjärjestelyjen riittävää resursoimista.

2) Kilvoittelu kestävän kehityksen toimijuudessa

Paikallistason kestävän kehityksen työn yksi motivaatio on pärjätä siinä paremmin kuin naapurikunnat tai vaikkapa verrokkikunnat maailmalla. Edelläkävijyydestä haaveilevien kuntien tukeminen on järkevä tulevaisuusinvestointi. Kestävän kehityksen ratkaisujen tienraivaajat pistävät todennäköisemmin hyvän kiertämään, jos saavat ponnistelujensa kautta positiivista näkyvyyttä ja julkista tunnustusta. Tähän liittyen kaksi huomiota.

a. Kestävä kaupunki -ohjelma, joka on ympäristöministeriö koordinoimana käynnistetty, on pyrkinyt toimimaan pitkälti tässä hengessä. Onkin kuntien kannalta huojentava tieto, että ohjelma on saanut määrärahoja työn jatkamiseen tällä hallituskaudella. Täyden hyödyn saamiseksi kannattaa panostaa riittävästi myös toiminnan tuloksista viestimiseen ja hyvien käytäntöjen juurruttamiseen.

b. Lahden kaupunki on valittu Euroopan vihreäksi pääkaupungiksi vuonna 2021 ansioistaan ympäristökaupunkina ja laajemminkin kestävän kehityksen edistämisessä. Lahti kutsuu teemavuoteen mukaan koko maan toimiakseen suomalaisen kestävän kehityksen osaamisen käyntikorttina. Lahti on tänä keväänä luopunut kivihiilen käytöstä ja on aloittamassa asukkaille tarkoitetun henkilökohtaisen päästökaupan ensimmäisenä maailmassa. Edelläkävijän tukeminen valtion taholta on samalla vetoapua koko Suomen kestävän kehitykselle.